

Profesor Stanisław Jaskólski

Hieronim Sieński
 Biblioteka Główna AGH

Kierownik w latach 1947–1949

fot. arch. BG AGH

Profesor Stanisław Jaskólski

Urodził się 28 września 1896 roku we Lwowie w rodzinie inteligenckiej. W latach 1903–1907 uczęszczał do szkoły ludowej przy Seminarium Nauczycielskim w Tarnowie, następnie w latach 1907–1914 do gimnazjum klasycznego w Tarnowie, gdzie zaliczył VII klasę. Nadobowiązkowo pobierał naukę gry na fortepianie. W związku z wybuchem I wojny światowej, wraz z rodzicami wyjechał do Wiednia. Tam też kontynuował naukę w prywatnym gimnazjum i 6 lipca 1915 roku uzyskał maturę. W tym samym roku przyjechał do Krakowa i rozpoczął studia na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, które ukończył w 1919 roku, specjalizując się w naukach o Ziemi. W tym samym roku, pod kierunkiem

profesora Zygmunta Rozena, rozpoczął pracę młodszego asystenta w Katedrze Mineralogii i Petrografii Akademii Górniczej. W 1921 roku przeszedł do organizowanej w AG przez prof. Karola Bohdanowicza Katedry Geologii Stosowanej gdzie został zatrudniony na stanowisku starszego asystenta, wykładał również geologię stosowaną. W 1924 roku na Wydziale Filozoficznym UJ na podstawie pracy „O amfibolitach tatrzańskich i ich pochodzeniu”, przygotowanej pod kierunkiem profesorów Stefana Kreutza, Władysława Szajnochy i Jana Nowaka, uzyskał doktorat. W 1929 roku na podstawie rozprawy „Złoża oolitowych ród żelaznych obszaru częstochowskiego” uzyskał habilitację i został docentem geologii stosowanej. Wówczas też zwrócił na Niego uwagę prof. Roman Kozłowski, który właśnie wrócił z Boliwii skąd przywiózł liczne próbki materiałów ze złóż polimetalicznych, zapraszając do współpracy w badaniach odnośnie złóż: Oruro, Potosi i Chocaya. W 1935 roku Jaskólski odbył specjalizacyjną podróż naukową do Paryża, Akwizgranu, Freiburga i Berlina, gdzie zetknął się z wybitnymi profesorami: Alfredem Lacroix, Jeanem Orcelem, Hansem Schneiderhöhnem i Paulem Ramdohrem. W pracowni tego ostatniego badał meteoryt łowicki, przedstawiając jak na ówczesne czasy, pionierskie wnioski. W 1936 roku uzyskał tytuł

profesora AG, stając się prawą ręką prof. Karola Bohdanowicza. Od 1925 roku prowadził wykłady i ćwiczenia zlecone z mineralogii skałotwórczej i petrografii na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Poznańskiego. Wybuch II wojny światowej rozpoczął serię dramatycznych wydarzeń i przeżyć. Najpierw peregrynacje z rodziną wokół Krakowa, następnie aresztowanie 6 listopada 1939 roku podczas akcji „Sonderaktion Krakau”, po czym został wywieziony do obozu koncentracyjnego Sachsenhausen. Z obozu został zwolniony 8 lutego 1940 roku. Po powrocie do Krakowa podjął pracę w Państwowej Szkole Technicznej Górniczo-Hutniczo-Mierniczej. Brat też udział w tajnym nauczaniu. Po zakończeniu wojny powrócił do pracy w AG, początkowo jako kierownik Katedry Geologii Stosowanej. W 1948 roku uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego. W tym okresie swoje zainteresowania naukowe skierował ku surowcom występującym na ziemiach odzyskanych Dolnego Śląska, prowadząc badania rud, porytów oraz uranu. W latach 1951–1952 był prodziekanem Wydziału Geologiczno-Poszukiwawczego. W 1953 roku został kierownikiem jedynej w Polsce Katedry Złóż Rudy i Zakładu Petrografii Rud, specjalizując się w badaniach mikroskopowych rud nieprzezroczystych w świetle odbitym. W 1964 roku otrzymał tytuł profesora. W 1966 roku przeszedł na emeryturę. Jednakże zmiana ta nie zburzyła jego działalności naukowo-dydaktycznej i aż do 1978 roku prowadził wykłady i ćwiczenia zlecone. W 1967 roku wypromował dalszych dziewięciu magistrów inżynierów, zwiększając liczbę swoich wychowanków do 168. Do ostatnich chwil życia chętnie współpracował z młodzieżą w ramach seminarium dyplomowego, nie mówiąc o uczniach, z którymi podejmował codzienne dyskusje.

Przez ponad 60 lat pracy naukowo-badawczej profesor podejmował różnorodne problemy i dlatego jego dorobek życia jest niezmiernie wielostronny.

Najbardziej znaczący to naukowo-badawczy, organizatorski i dydaktyczny. W nauce zawsze liczą się takie pojęcia związane z profesorem

jak: amfibolit tatrzański, piaskowiec borysławski, częstochowskie rudy żelaza, złoża rud polimetalicznych Boliwii, rudy cynku i uranu Dolnego Śląska, kruszce śląsko-krakowskie (Jordanit), piryty świętokrzyskie i obszaru Wieściszowic oraz ewenement – meteoryt łowicki. O wszystkich badaniach profesora trzeba powiedzieć, że cechuje je dokładność, rzetelność i przejrzystość, a w opisie nadzwyczajna plastyczność. Tak obrazowo pisać o materii nieożywionej może tylko wszechstronnie wykształcony humanista.

Profesor Jaskólski – racjonalista – jednoczył się z Materią, uznając jej sublimat – Ducha. Wypracował sobie filozofię życia, która określała jego osobowość jako indywidualność nieprzeciętną.

Działalność organizacyjną w akademii, czy na wydziale traktował profesor bez entuzjazmu, jednakże przy organizowaniu katedry wykazał sporą dozę talentu, starając się dobrać ludzi, zaplanować i rozdysponować pracę, po czym ją korygował. Robił to z rzadko spotykaną delikatnością i taktem, nigdy nachalnie, zawsze przyjacielsko. Dyskutując, wskazywał na luki w dowodach. W trosce o styl znamienne było jego powiedzenie „pisz pan słowami Tacyta”, co miało znaczyć, aby pisać krótko i jasno, i dalej „nie używaj pan słów obcojęzycznych, gdy można je zastąpić rodzymi”. Takie wyrazy jak: propagacja, prospekcja, sparyt, trend, czy sedimentacja, nie były przez niego akceptowane. Profesor Stanisław Jaskólski dokonał w początkach swojej działalności na uczelni wielkiej pracy organizatorskiej przez skatalogowanie eksponatów zebranych przez profesora Karola Bohdanowicza na złożach z całego świata. Jest to kilka tysięcy okazów opisanych i ujętych w ewidencję. Zbiór ten służy dydaktyce do dzisiaj, niestety stale się wykruszając. Kolejny rodzaj jego działalności to wysoce chlubne nauczanie młodzieży, zarówno młodych adeptów geologii złożowej, jak i przez dokształcanie specjalne kadry naukowo-badawczej. Jego wykłady, tak te słuchane, jak i te spisane w skryptach są niezastąpione. Słuchać wykładu było prawdziwą biesiadą duchową, a czytać jego opisy – tak jakby oglądać z bliska obiekty dalekie. Profesor potrafił jak mało kto przedstawić tematy nader plastycznie, wiarygodnie, realnie, chyba dzięki dygresjom, tak bardzo jemu osobliwym. Każdy wykład był nacechowany akcentem filozoficzno-humanistycznym, a przez to – bardzo obrazowy i żywy. Opisu-jąc, na przykład dolomit zwięzły nie omieszczał dodać, że jest dzwoniąco-zdrowy, wskazując na efekt akustyczny przy określeniu cechy wynikającej ze struktury i tekstury, albo – obserwując

Zapowiedź wstąpienia do KRD (Dz. rozk. 48-179)

ANKIETA PERSONALNA

(Przed wypełnieniem należy ankietę uważnie przeczytać następną odpowiedź wyczerpująco i czytelnie na wszystkie pytania)

K. J. Jaskólski; Rudol

1 Dane ogólne:

a) nazwisko i imię a) *Jaskólski Stanisław*
imię ojca *Jożef.*

b) nazwisko panieńskie b) *—*
(dla mężatek)

c) w przypadku zmiany, c) *—*
poprzednie nazwisko
rodowe

2 Data i miejsce urodzenia *28 września 1896 r. Żwirów.*

3 Narodowość *polaka* **4 Obywatelstwo** *polskie* **5 Pochodzenie społeczne** *Inteligencji pracującej* **6 Przynależność klasowa**

7 Stan cywilny *żonaty* **8 Stan rodzinny** *żona Justyna i córka Barbora*

9 Wykształcenie: (podać dokładnie który zakład naukowy ukończył)

a) ogólne a) *Doktor filozofii Uniwersytet Jagielloński w Krakowie*
b) specjalne b) *habilitacyjny w Krakowie Główny Instytut Geologiczny*
c) polityczne c) *—*

10 Stopień naukowy *Doktor filozofii, docent geologii Żwirów.*

11 Zawód: *geolog.* *geolog.* *profesor* *profesor*
wyznaczony specjalności wykonywany specjalności wykonywane

12 Znajomość języków obcych: *francuski, angielski - czyta po rusyjsku* *niemiecki*
słabo bierge w mowie i piśmie

13 Służba wojskowa:

a) stosunek do powołania do służby wojskowej (przedpoborowy – poborowy – szeregowiec, podoficer, oficer rezerwy – objęty ewidencją oficerską – pomocnicza służba wojskowa kobiet) – nie podlega powołaniu do służby wojskowej a) *rezerwa 4 pułk artyk. polowej 1 w. 1921.*

b) stopień wojskowy i Nr specjalności wojskowej b) *kapłan 62; do wojska nie wchodził*

c) przynależność ewidencyjna do WKR c) *nie wchodził. 1936, wstąpił 1939, 1940, 1941*

14 Czy był w oddziałach partyzanckich lub czy służył w oddziałach wojskowych zagranicą (kiedy i gdzie) *—*

15 Posiadane odznaczenia (jakie i kiedy nadane): *Medal 10-letni Polski Zwycięstwa* *Medal*

16 Stan majątkowy (nieruchomości, urządzenia handlowe i przemysłowe): *—* *—*

17 Czy obecnie zajmują się rodzice: *jożef - lekarz - nie żyje* *nie żyje*
ojciec matka

18 Czy był karany sądownie – lub ktoś z członków rodziny *nie*

CWD - 06-1 - ZAM. 101/P WSK - 101 - 101001 - Pismo, 5 x 11, 10 x 11, 10 x 11

fot. Archiwum AGH

niektóry zmieniony materiał powiadał, że wykazuje on objawy senilne (personifikacja przyrody nieożywionej). Z tego względu z jego skryptów można się było nauczyć przedmiotu geologii złóż kruszczowych łatwiej, niż z jakiegokolwiek innego podręcznika. Stale przerabiał i unowocześniał swoje skrypty. Nauka o złożach kruszców, w jego wydaniu, to kwintesencja wiedzy przyrodniczej na użytek praktyczny, w myśl dewizy staszycowskiej o użytkowości nauki. Profesor, z wykształcenia mineralog i petrograf, czuł się geologiem, nie tylko dlatego, że wyszedł z Katedry Geologii Stosowanej Karola Bohdanowicza, ale z wewnętrznej przekonania. Powiadał, że w badaniach trzeba podejmować to co jest istotne, nie przywiązywać wagi do rodzynek, szeroko widzieć problemy, że kąt osi optycznej łatwiej zmierzyć niż opisać złożo. Profesor wyznawał zasadę ciągłego wdrażania w życie wyników badań naukowych poprzez żywe kontakty i współpracę z przemysłem.

Ankieta personalna profesora Stanisława Jaskólskiego

Legitymacja kolejowa profesora Stanisława Jaskólskiego

Był autorem kilkudziesięciu publikacji oraz promotorem 12 prac doktorskich. Zachęcał swych uczniów do wykonywania prac habilitacyjnych, służąc radą naukową i recenzując dysertacje. W dyskusjach naukowych umiał być w pełni obiektywny, szanował odmienne poglądy swego dyskutanta, jeśli tylko ten ostatni potrafił je dostatecznie uzasadnić.

Na zakończenie trzeba zaprezentować mało znany epizod w jego karierze zawodowej. Tym epizodem był związek z Biblioteką Główną AGH. W latach 1947-1954 był przewodniczącym Senackiej Komisji Bibliotecznej AGH, a w latach 1947-1949 pełnił funkcję kierownika BG AGH.

Był to niezwykle trudny czas dla biblioteki, gdyż brakowało dosłownie wszystkiego. Za jego kadencji, w roku akademickim 1948/1949, w bibliotece pracowało 6 osób. Niezwykle pomocne dla działalności biblioteki i jej ważnej, organizacyjnej roli w uczelni było pismo rektora Walerego Goetla z 15 listopada 1947 roku, skierowane do prof. W. Łoskiewicza – kierownika Zakładu Metalografii Wydziału Hutniczego i byłego dyrektora BG – w którym napisał: „Większość zakładów Akademii Górniczej odczuwa katastrofalny brak literatury naukowej (książek

i czasopism naukowych) za okres od 1939 roku począwszy. Dotychczas tylko nielicznym Zakładom udało się zdobyć niektóre nowsze podręczniki czy pisma i nadzieja na szybkie uzupełnienie braków jest niezbyt duża. W tych warunkach jest rzeczą konieczną ze względu na dobro ogólne Akademii Górniczej ułatwić Zakładom wzajemną pomoc. Pierwszym krokiem do tego jest zestawienie przez Bibliotekę Główną Akademii Górniczej nabytków książek i pism naukowych będących w posiadaniu wszystkich Zakładów Akademii. Celem umożliwienia wykonania tej pracy należy przesłać w ciągu listopada bieżącego roku inwentarze książek do Biblioteki Głównej Akademii. W Bibliotece Głównej zostanie na podstawie inwentarzy sporządzona kartoteka nowych książek i pism posiadanych przez poszczególne Zakłady, dostępna dla wszystkich zainteresowanych. A w ten sposób będzie możliwy przegląd najnowszej literatury naukowej posiadanej przez Akademię, co umożliwi z jednej strony pełniejsze wykorzystanie już posiadanej literatury, a z drugiej strony ekonomiczny i bardziej celowy zakup nowych książek i pism”. Zapowiedziane wówczas powstanie centralnego katalogu nabytków bibliotek wydziałowych zostało wkrótce zrealizowane i jest kontynuowane do dzisiaj. W związku z coraz większą profesjonalizacją pracowników bibliotek, wzrostem znaczenia informacji naukowej, był to ostatni kierownik BG niejako z zewnątrz, nie przechodzący po kolei szczebli kariery bibliotekarskiej. Trzeba też zaznaczyć, że to, iż na czele BG „stał” profesor podnosiło znaczenie naszej jednostki, jej rangę i uwagę władz. Nadszedł czas na kierowników i dyrektorów śledzących nowe trendy w bibliotekarstwie, czytających literaturę fachową, na co na pewno nie miał czasu ani ochoty profesor zajęty swoją pracą naukową czy dydaktyczną.

Profesor czynnie uczestniczył w działalności licznych organizacji naukowych, między innymi: Polskiego Towarzystwa Geologicznego i organizacji kombatanckiej Związek Bojowników o Wolność i Demokrację. W uznaniu zasług i dokonań uhonorowany został między innymi: Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem za Długoletnią Służbę, Medalem Zwycięstwa i Wolności, Medalem 10-lecia Polski Ludowej, Medalem 30-lecia Polski Ludowej, Złotą Odznaką za Pracę Społeczną dla Miasta Krakowa, Złotą Odznaką za Zasługi dla Ziemi Krakowskiej. Profesor Stanisław Jaskólski zmarł 4 sierpnia 1981 roku w Krakowie, pochowany został na cmentarzu Rakowickim. We wspomnieniach o nim można przeczytać, że „Profesor Jaskólski pozostanie na zawsze jako człowiek skromny, wielki przyjaciel młodzieży, znakomity doradca adeptów geologii złożowej, pogodny, dobry człowiek”.

Źródła do biogramu:

- Banaś M., Mochnacki K., Śliwiński S.: Stanisław Jaskólski i jego dzieło (1896–1981). Rocznik Polskiego Towarzystwa Geologicznego 1983, nr 1-4, s. 3-13, [foto]
- Dudziak-Kowalska M., Janczak B., Krawczyk J.: *Nie tylko bibliotekarze... : pracownicy bibliotek Akademii Górniczo-Hutniczej w stuleciu Uczelni*. Kraków 2019, s. 13-32, 66, [foto]
- Krawczyk J., Janczak B., Dudziak-Kowalska M.: *Bibliotekarze w dziewięćdziesięcioleciu Akademii Górniczo-Hutniczej*. Kraków 2009, s. 46, [53], [foto]
- *Non omnis moriar... : groby profesorów AGH Cmentarz Rakowicki*. Z. 2020. Oprac. H. Sieński. Kraków 2020, s. 43-44, [foto]
- Śliwiński S.: Wspomnienie o profesorze Stanisławie Jaskólskim. Przegląd Geologiczny 1982, nr 1, s. 48, [foto]
- Śliwiński S.: Wspomnienie o nauczycielu prof. Stanisławie Jaskólskim. Rudy i Metale Nieżelazne 1981, nr 12, s. 678-679, [foto]
- *Wielka Księga 85-lecia Akademii Górniczo-Hutniczej*. [Oprac.] zespół aut. K. Pikoń (red. naczelny), A. Sokołowska (dyrektor projektu), K. Pikoń. Gliwice 2004, s. 130, [foto]
- Wydział Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska 1946–2016. Red. M. Manecki, E. Hycnar. Kraków 2016, s. 17, 209-210, [foto]
- Wyrok na Uniwersytecie Jagiellońskim 6 listopada 1939. Pod red. L. Hajdukiewicz. Kraków 1989, s. 285-286, [foto]